

ACC. N:R M. 12827: 1-7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Fritjof Persson, Lödåkra,
Härad: Luggude Berättare: " " Jonstorp
Socken: Jonstorp Berättarens yrke: f. d. lantbr.
Uppteckningsår: 1953 Född år 1884 i Lödåkra, Jonstorp

Butikshandel på landsbygden. s. 1-7. LUF 95.

Skriv endast på denna sida

Luf. 95
1

Den första handelsbutik som jag haft beröring med var Lars Perssons i Pöddarna, Jönstorpets socken. En posterdotter till nämnde Persson, nu 81 år gammal kan ej erinra sig vilket år Persson startade affären. Troligen på 1880 talet men kanske 1870. Denna där hade ett halvt fjög. & öringar från Oskar I tid (1868). Persson slutade med sin affär vid pass 1908.

— Någon butik som var blaglig vet jag ej om och kunderna gingo alltid in hålla vägen.

— För denne hederlige handelsman var kommen ifrån vet jag ej, han var lit gammal i mina ungdomsår. Det påstår att han haft någon tjänst hos konung Oskar. Denna lilla butik drev som husevidnaring. Enda kundska var posten som fogs till och från Högarna. Någon handelsutbildning till en sådan affär bevärd knappast. Någon bokföring ej heller. Denne handelsman hade ej något utgång. Han följades alltid för Persson. Något förtröendeuppdrag fanns ej, och

någon betydelse var endast den att han tillhandahöll
de nödvändigaste varerna till befolket.

— Sin butik hade Persson i böningsrummet och denna
stod i förbindelse med dagligrummet. Inventarierna
i butiken bestod av ett par stolar till kunderna. På
kontoret innanför dörren en s. k. pulpet på pyraben
med en 24 x 24 fems lårmen och lyftaregg. Belys-
ningen var en fotogenlampa. Eldled pannen. Här-
men från böningsrummet strömmade ut i butiken
när dörren öppnades. En skylt med Lars Perssons
Sivarehandel fanns.

— Sin varer fick Persson från grossisteri i Hålling-
borg. Zuega lärnade kappet. Lars Virgins textil-
varer, A. & J. Nelson kolonialvarer. Albonis speci-
er. De viktigaste varerna placerades i butiken och
på vinden. Sockerlådor från Hålling stod alltid på
vinda fy de var en meter höga och alltid öppnade.
det var tackarnt för byns pojkar att hämta post kl.

3.

8 på kvällen. Då tillades dessa lädor betydligt liksom en vackert svarvad Fräskål som innehöll s. k. brunt socker. Det var varor av alla de slag som sälls-
fjordes. Nödvändighetsvaror voro: kaffe, socker, mjöl, salt, sirap, spik, rotting till den närboende skol-
mästaren, samt framför allt annat potagen från
Amerika. De personer som köpte denna lilla affär
var Persson själv och även hustrun och fosterdotter.

— Då det var flera sådana småhandlande i bygden
blevo dessa besökta av personer även längre ifrån.
Ofta handlades det i Hållingborg och Höganäs (Ryds
marknad). Det handlades oftast i mindre portar.
Till helgdagen oftast dagen innan.

— De varor som köptes slogs ofta in i struktas.
Det förekom ofta att de kvinnliga kunderna fruk-
terades med kaffe, även de manliga men därtill kom
spirit. Varorna betalades oftast kontant, men kredit
förekom ofta. Dröjde betalningen länge kom oftast

härning.

Om någon kund avstängdes på grund av bristande betafning vet jag ej. Någon kund ständes ej och någon kanta uttog ej. Hur det ångick med betafningen ville handlaren likväl behålla sin kund.

Att någon handelman blivit merad på kreditgivning vet jag ej ha förekommit. Att kunna någon kund på detta för jag knappast på. Får jag handelman hade troli-
ger var ett kunnande? på sina varor. De äldsta hand-
larna hade väl knappast någon bokföring.

— Någon konkurrens mellan handlarna förekom ej. Får och en skatte sig själv så gott de kunde. Ofta prutade kunderna på varorna, Ge på köpet — eller till-
gift som det kallades förekom ofta, f. ex. på en kaka
ett bröd, 2 5 öres, gav ett wienerbröd.

— Handelsboden var alltid post och tidningsutdel-
ningsställe. Folket i byn skulle ju ändå dit att
göra inköp. Telefon fanns vid sekelskiftet. Postbilen
användes som vinterkällare som carolingplats

för byggeborna och halvfara pojkar. Vid sådana tillfällen dryftades allt mellan himmel och jord. Ofog bedrevs av pojkarna. (se Lars Perssons cockerlädar.)

Om några lönkrugar och olaga försäljningar av öl och sprit förskym vet jag ej. Hjälp med berättelser till nygmäktigheter o. d. fick man ej i någon butik.

Festlin utlånades ofta till begravningar då dessa hölls i sorgetruset. Även vid andra högtidliga tillfällen utlånades saker som bekräftades.

— Det var alltid någon förändring i bygden som handelsbetiherna medförde. Tyger från staden köptes och försålde i affären. Bland lyxvarer kan man säga kaffe som såldes i massor. Herrmanavarande pruntimmer tillverkade slöjdvaror som bestod av förkläden m. fl. andra sådana slöjdalster, detta för förbättring av ekonomin. Dessa såldes sedan av handelsmannen.

— Det fanns flera handelsbutiker här i bygden i stil med den jag nu berättat. Den äldsta jag vet

låg ännu i Pöddåkra, gavsande intill Perslous. Den första ägaren här hette Anders Larsson*. Han drev en handeltjänst som kommersen ifrån vet jag ej. Efter denne Larsson kom Per Andersson från Jonstorp som innehade denna affär en kort tid. Sedan kom något innan sekelskiftet en svensk-amerikan, Bengt Nilsson som innehade affären till 1928 då han sålde den till prästen Märta Andersson, Hässlebo, Jonstorp. Så nära de bodde varandra förekom aldrig någon konkurrens dem emellan.

En annan mycket gammal butik ligger i Glärring Jonstorp. Ägaren till denna hette Johan Vilken som hade den både innan och efter sekelskiftet. Efter Nilssons död övergick butiken till en dotter.

I Brurby är en mycket gammal affär, startad av en Hagard. Innehavaren av denna är E. E. Hagard, sonen till den först nämnde Hagard.

G. * H. L. och L. P.

I Jonstorp är också en mycket gammal affär.
Det var förigen en västgöte — Karl Andersson som började
med handel där. Efter dennes affären innehafte av
flera personer.

Den äldsta av alla affärer i Kullabygden var nog
en i Täsby, den som ägde denna kallades alltid för
"Knallen". Ty han var från Västergötland. Sinna
mejerierna kommo till Hellen kunde bönderna
till Högarna med sina jordbruksprodukter som:
smör, mjölk, ägg m. fl. andra varor. Efter dessas
försäljning blev det handel för "Knallen" som
hade mycket sin omsättning i sin affär. Några
dåda när "Knallen" började och slutade med sin
verksamhet, och mannet vet jag ej.